

Van duurzaam naar regeneratief: de bestemming als levend systeem

AUTEURS

Ellen Schulten

Voorbij duurzaamheid

Toerisme is een krachtig economisch fenomeen dat toeristen en toeristische bedrijven met elkaar verbindt. Maar het is ook een fenomeen dat zijn eigen fundament aantast. De voortdurende druk op natuur, cultuur en leefomgeving laat zien dat duurzaamheid – het beperken van negatieve impact – niet langer voldoende is.

De vraag verschuift van “hoe beperken we schade?” naar “hoe creëren we positieve impact?”. Dat is de kern van regeneratieve ontwikkeling: een benadering waarin een bestemming in haar geheel niet alleen standhoudt, maar daadwerkelijk floreert.

Regeneratief gaat daarmee verder dan herstel of behoud. Het beschouwt de bestemming als een levend systeem waarin alle onderdelen – bewoners, bedrijven, bezoekers, beleid en natuur – met elkaar in balans zijn. Een systeem dat, net als de natuur zelf, voortdurend verandert, leert en vernieuwt.

De noodzaak van een paradigmaverschuiving

Het huidige tijdperk confronteert ons met de grenzen van groei. Ecosystemen raken uitgeput, sociale structuren staan onder druk, en veel bestemmingen verliezen hun authenticiteit. Wanneer de 3,8 miljard jaar dat de aarde bestaat worden voorgesteld als één kalenderjaar, verschijnt de mens pas een half uur voor middernacht. En in de laatste minuut, de periode van de industriële revolutie, is de aarde uitgehold en vervuild tot voorbij het punt van herstel, met een mondiale klimaatcrisis als gevolg.

Duurzaamheid was een belangrijke stap vooruit, maar het blijft een strategie van beperking. Rege-

neratie gaat verder: niet minder slecht doen, maar actief bijdragen aan herstel en vernieuwing. Zoals Reymond (2023) stelt: “Regeneratief is duurzaamheid voorbij.”

Wat betekent ‘regeneratief’?

Biomimicry, het bestuderen en imiteren van de natuur, is een fenomeen dat al eeuwen bestaat. Toch staat het toepassen van deze natuurprincipes bij de inrichting en ontwikkeling van gebieden nog in de kinderschoenen. Terwijl juist daar enorme potentie ligt om te leren van ecosystemen die al miljoenen jaren functioneren, regenereren en floreeren. In de natuur is regeneratie vanzelfsprekend. Na een bosbrand groeit nieuw leven, uit dode bomen ontstaat vruchtbare bodem. De natuur kent geen afval, geen overconsumptie en geen overproductie. Alles is onderdeel van een cyclus waarin het individuele belang nooit ten koste gaat van het geheel.

Regeneratief (toeristisch) ontwikkelen neemt dat principe als uitgangspunt. Dredge (2022) beschrijft het als toerisme dat zodanig in mensen, plekken en natuur investeert, dat het de sociale en ecologische systemen vernieuwt en versterkt. Pollock (2019) benadrukt dat toerisme geen lineair productieproces is en niet op zichzelf staat maar onderdeel is van een levend netwerksysteem – ingebed in de natuur en werkend volgens haar principes.

Regeneratie is een biologisch en spiritueel fenomeen van vernieuwing dat leidt tot een hogere mate van vitaliteit, levensvatbaarheid en evolutionair vermogen. Regeneratie stelt een systeem in staat om in de loop van de tijd meer te worden, meer te doen en meer te bereiken (Mang & Reed, 2012). Gorissen (2024) stelt daarbij dat mensen

'keystone species' zijn die, net als walvissen en wolven in staat zijn om de levende systemen waar we deel vanuit maken te verheffen tot welzijnsherstellers maar dat vergt een andere blik op leiderschap en bedrijfsvoering.

De conclusie van deze denkers is helder: regeneratief ontwikkelen is geen trend, maar een manier van kijken. Het vraagt om een fundamentele herziening van hoe we waarde, groei en ontwikkeling definiëren. De natuur vormt daarbij de ultieme best practice: zij functioneert als een systeem dat voortdurend vernieuwt en zichzelf herstelt. Vanuit die visie maakt toerisme onlosmakelijk deel uit van een groter geheel – de bestemming – en kan toerisme op zichzelf dus niet regeneratief zijn.

Wanneer er wordt gesproken over regeneratief toerisme, doelen academici en voorlopers uit de praktijk dan ook op toerisme als middel dat bijdraagt aan het regeneratieve vermogen van het bredere systeem. Omdat bij regeneratie niet de wensen en behoeften van de bezoeker centraal staan, maar die van de bestemming, is het bovendien passender om te spreken van plaats- of gebiedsregeneratie, oftewel place regeneration zoals ook Visit Flanders dat beziet.

Van 'duurzaam' naar 'florerend'

Wat regeneratief precies betekent in een systeem van humane en niet humane soorten is niet eenvoudig te beantwoorden. Literatuur en voorbeelden zijn vooralsnog beperkt. Daarom is dit perspectief ontwikkeld, gevisualiseerd in een bloem, met in plaats van de term 'regeneratief', de term 'florerend'. Een florerende bestemming is een plek die duurzaamheid voorbijgaat op weg naar regeneratief, waar balans, diversiteit en vitaliteit vanzelfsprekende opbrengsten zijn. Die weg loopt via restauratie (Regenesis Group, 2012). Eerst herstellen wat beschadigd is – ecologisch, cultureel of sociaal – om daarna ruimte te scheppen voor groei en vernieuwing.

Het begrip sluit aan bij het idee van de "living system approach" (Smitsman, 2024): de bestemming wordt gezien als een levend organisme, dat functioneert binnen de logica van natuurlijke systemen. De natuur is daarbij onze leerschool.

Leren van de natuur

Het idee om te leren van de natuur – biomimicry – is niet nieuw. Van Da Vinci's observaties van vogels tot moderne hogesnelheidstreinen, klittenband en circulaire bouwmaterialen: talloze innovaties zijn ontstaan door natuurlijke principes na te bootsen.

Maar wat als we niet een product, maar een bestemming als uitgangspunt nemen? Wat als een toeristische regio net zo complex en zelfregulerend is als een ecosysteem?

Dan worden de vragen fundamenteeler:

- Wat zijn de succesfactoren van regeneratie in de natuur?
- Wat zijn de gewenste gedragingen?

Als het 'wat' duidelijk is kan de vervolgstap gemaakt worden naar 'hoe'. Dus wat betekenen de succesfactoren en wat betekenen de acties concreet voor beleid, ontwerp en toeristisch aanbod?

Om allereerst de 'wat' vragen hanteerbaar te maken is op basis van deskresearch en gesprekken met voorlopers zoals Dianne Dredge en ecologen een perspectief ontwikkeld: de bloem van de florerende bestemming. Deze bloem symboliseert een bestemming in balans en bestaat uit 13 onderling verbonden elementen – van uitgangspunten en succesfactoren tot acties en randvoorwaarden die tegelijkertijd ook resultaten zijn.

Het perspectief richt zich allereerst op de 'wat' en (nog) niet op 'hoe' al zijn daarvoor al wel concrete voorbeelden te vinden. Het is ontwikkeld op basis van deskresearch en exploratief veldwerk. Het is een denkkader en een hulpmiddel. Het perspectief overstijgt duurzaamheid en helpt studenten (toekomstige professionals) om bestemmingen te analyseren ten behoeve van een visie en strategie die leidt naar een flourishing destination – bloei, veerkracht en wederkerigheid.

Het perspectief op de florerende bestemming gaat uit van drie randvoorwaarden; schone lucht, schoon water en gezonde grond. Er is een uitgangspunt, een verbindende factor en er zijn zowel vier succesfactoren als vier acties gedefinieerd.

De essentie: de plek als uitgangspunt

De essentie wordt hierbij 3-ledig gezien:

- De Oorsprong; natuur en klimaat
- Dat wat de mens er in eeuwen mee heeft gedaan; cultuur- en natuurhistorie
- De essentiële problemen van vandaag

In de natuur is die essentie leidend: een plant groeit waar de bodem, het klimaat en de hoogte dat toelaten. Zodra we ingrijpen tegen die logica in – zoals een ski-resort in de woestijn of een golfbaan in een droog gebied (golfbanen aan de Costa del Sol gebruiken meer dan 7 miljoen liter water per dag (UNWTO) of energie-intensieve resorts met klanten die wensen te eten zoals thuis – ontstaat een reeks van negatieve effecten ofwel degeneratie. Dus ook in toerisme geldt: hoe verder we afdrijven van de essentie van de plek, hoe groter de negatieve impact.

Een regeneratieve benadering draait dat om. Niet de bezoeker verandert de bestemming, maar de bestemming verandert de bezoeker. Dat vraagt moed van bestemmingen. De moed om fundamenteel andere keuzes te maken, om grenzen te stellen en trouw te blijven aan eigen waarden:

“Als we niet zijn wat je zoekt, ben je hier misschien niet op de juiste plek.”

Een krachtig voorbeeld is het Nationaal Park Weerribben–Wieden, dat zijn identiteit heeft vastgelegd in een landschapsbiografie. Zo’n biografie verankert de essentie en helpt om vanuit die basis keuzes te maken. Een bestemming die werkt vanuit haar essentie gebruikt lokale, natuurlijke en culturele bronnen als bouwstenen. Ze bouwt voort op wat er van oorsprong was, niet op wat tijdelijk winst oplevert.

Dus niet de wensen en behoeften van de bezoeker staan centraal maar die van de bestemming. Met andere woorden: toerisme ontstaat uit de koppeling van essentiële sterktes met daarbij passende

bezoekers in een dusdanige vorm dat het bijdraagt aan het oplossen van de problemen van de bestemming.

De waarde van ecosysteemdiensten

Regeneratief denken vraagt ook om herwaardering van wat de natuur ons biedt – de zogeheten ecosysteemdiensten. Schoon water, stikstof opslag, zuurstof, bodemvruchtbaarheid, voedsel en bescherming zijn producten van natuurlijke processen.

De stranden van Punta Cana op de Dominicaanse republiek, bijvoorbeeld, waren ooit mangroves – natuurlijke buffers die CO₂ opnemen en jonge visen beschermen. Hun verwijdering leidde tot erosie en overstromingen. We zijn vergeten dat de palmstranden niet natuurlijk zijn en dat de hoeveelheid toeristen tot een grote toestroom van arbeiders heeft geleid die grotendeels leven onder erbarmelijke omstandigheden.

Het besef dat alle essentiële levensvoorwaarden door de natuur worden geleverd – gratis, maar niet onbeperkt – vormt het startpunt van regeneratief handelen.

De bindende factor: het narratief

Elke bestemming heeft verhalen. Soms gaan ze over helden, soms over verlies of wederopbouw. Regeneratieve ontwikkeling gebruikt die verhalen als bindmiddel – niet voor marketing, maar voor verbinding.

Het narratief is het gedeelde verhaal van de plek, waarin bewoners, beleidsmakers, ondernemers en bezoekers zich kunnen herkennen. Het helpt om uiteenlopende belangen te overbruggen en een gezamenlijke identiteit te vormen.

Een voorbeeld komt opnieuw uit de Weerribben–Wieden, waar de terugkeer van de otter symbool werd voor herstel van natuur én gemeenschap. Tijdens een bijeenkomst, twintig jaar na de herintroductie, werd duidelijk hoe uiteenlopende groe-

pen – van boeren tot jagers en bestuurders – zich verbonden voelden: “Kom niet aan onze otter.”

Zo’n verhaal geeft richting en betekenis. Het is geen marketingtool, maar een sociaal kompas dat helpt om beslissingen te nemen die passen bij de plek.

De vier succesfactoren: voorwaarden voor een florerend systeem

De natuur laat zien dat bloei nooit op zichzelf staat. Ze ontstaat uit onderlinge relaties en voortdurende uitwisseling. Voor een bestemming geldt hetzelfde: pas wanneer de basisvoorwaarden op orde zijn, kan het geheel groeien zonder zichzelf uit te putten.

De natuur imiterend zijn er vanuit de literatuur, op hoofdlijnen vier succesfactoren die in samenhang bepalen of een systeem duurzaam kan evolueren naar regeneratief: diversiteit, rijkdom, interactie en inclusiviteit. Deze succesfactoren zijn daarom opgenomen in het perspectief (de bloem) op de florerende bestemming.

1. Diversiteit: de motor van veerkracht

Zonder diversiteit is geen enkel ecosysteem levensvatbaar. Wanneer één soort overheerst, raakt het systeem uit balans. In toeristische termen betekent dit: afhankelijkheid van één type bezoeker, één seizoen of één economische activiteit maakt een bestemming kwetsbaar.

De jaren tachtig in Puerto Plata (Dominicaanse Republiek) illustreren dat treffend. Met de komst van grote all-inclusive resorts verdwenen lokale bedrijven, variatie in aanbod en sociale dynamiek. Het resultaat: economische “leakage”, verlies aan authenticiteit en ecologische schade.

Een florerende bestemming streeft juist naar eenvoudige diversiteit:

- **Biodiversiteit:** behoud en herstel van natuur en ecosysteemdiensten.
- **Menselijke diversiteit:** ruimte voor verschillende bevolkingsgroepen, leeftijden, talenten en perspectieven.

- **Toeristische diversiteit:** spreiding van bezoekers in tijd, ruimte en type ervaring, variatie in productaanbod en accommodatievormen.

Wanneer dominantie optreedt – van één doelgroep of marktspeler – is restauratie nodig. Bij regeneratie betekent dat niet alleen verbieden of bestrijden, maar bijplaatsen: nieuwe initiatieven toevoegen die de balans herstellen. Zo brengt het terugbrengen van lokale bewoners in Venetië een keten van positieve effecten op gang: buurtwinkels herleven, gastronomie vernieuwt zich, cultuur krijgt weer een gezicht. Dit vraagt om breed denken en handelen, over de grenzen van toerisme heen. Voor alle elementen van het perspectief geldt dat ze alleen werken in samenhang. Met andere woorden het bijplaatsen gaat gepaard met omdenken en dus andere marketing en ondersteunend beleid. Het creëren van een wezenlijk ander imago, gepaard gaand met nieuwe producten en wezenlijk andere faciliteiten; financieel en anders, zal een organisch proces van verandering teweegbrengen.

2. Rijkdom van soorten: de diepte van diversiteit

Diversiteit zegt iets over variatie, rijkdom over hoeveelheid en kwaliteit. Een ecosysteem met veel soorten maar weinig individuen is fragiel. Evenzo kan een bestemming met een gevarieerd aanbod kwetsbaar blijven als slechts enkelen daarin actief zijn.

Rijkdom betekent dat elke ‘soort’ – bewoner, ondernemer, bezoeker, plant en dier – voldoende ruimte krijgt om te bestaan en zich te ontwikkelen. Het bevordert stabiliteit en continuïteit.

Voor toerisme vertaalt dat zich in beleid dat lokale ondernemers ondersteunt, kennisuitwisseling stimuleert en bezoekers uitnodigt om tijd en geld te besteden aan lokale producten en diensten.

Rijkdom is daarmee geen kwestie van groei, maar van diepgang: meer waarde per relatie, niet per transactie.

3. Interactie: de relaties die het systeem dragen

In de natuur bestaan drie hoofdvormen van interactie (Bronstein, 2015):

- Mutualisme: beide partijen profiteren (zoals de bij en de bloem).

- Commensalisme: één partij profiteert zonder de ander te schaden.
- Parasitisme: één partij profiteert ten koste van de ander.

Ook in toerisme zijn deze vormen zichtbaar. Wanneer bezoekers en bedrijven floreren ten koste van bewoners of natuur, spreken we van parasitaire interacties. Dat kan tijdelijk winst opleveren, maar ondermijnt het systeem op de lange termijn.

Een regeneratieve bestemming streeft naar mutualistische relaties: activiteiten die zowel bezoekers als lokale gemeenschappen en natuur voordeel bieden. Denk aan wandelroutes die biodiversiteit versterken, of samenwerkingen waarbij toeristen bijdragen aan herstelprojecten.

Het analyseren van interacties helpt beleidsmakers om spanningen te herkennen en partnerschappen te ontwerpen die wederkerigheid stimuleren.

4. Inclusiviteit: alle soorten tellen mee

De natuur kent geen isolatie. Alles is met elkaar verbonden en draagt op eigen wijze bij. Regeneratieve ontwikkeling vraagt om diezelfde inclusieve blik, zowel menselijk als ecologisch.

Menselijke inclusiviteit heeft de afgelopen jaren veel aandacht gekregen, vooral rond toegankelijkheid en participatie. Maar regeneratie gaat verder: het betekent dat lokale gemeenschappen mede-eigenaar worden van beleid en uitvoering. Zoals Pollock (2019) stelt: voordelen moeten evenredig verdeeld worden, en bewoners zijn de hoeders van tradities én hulpbronnen.

Natuurinclusiviteit gaat nog een stap verder: de natuur zelf een stem geven in besluitvorming. Dat gebeurt al op plekken waar rivieren rechtspersoonlijkheid krijgen (zoals de Whanganui in Nieuw-Zeeland of 'het bos dat van zichzelf is') of waar bedrijven, zoals Faith in Nature, een "natuur-directeur" in hun bestuur opnemen.

Een bestemming die natuur als gelijkwaardige partner beschouwt, ontwikkelt beleid met respect voor wederzijdse belangen. Dat vraagt om een ander vocabulaire: van 'natuur beschermen' naar 'met de natuur samenwerken'.

De bezoeker onderdeel maken van het levende systeem en laten bijdragen aan (bio)diversiteit kan door natuur en producten samen te voegen; direct en actief of indirect zoals bijvoorbeeld door natuur inclusieve overnachtingsmogelijkheden (Collectief Natuurinclusief).

De vier acties: van denken naar doen

In het perspectief op de florerende bestemming, zoals gevisualiseerd door de bloem, geven de, door de natuur ingegeven, succesfactoren richting aan de kenmerken van de plek. Maar om systeemverandering te realiseren zijn ook acties nodig – concrete manieren om te handelen binnen dat nieuwe paradigma.

Het perspectief onderscheidt vier wederkerige acties: omdenken, restaureren, verbinden en aanpassen.

1. Omdenken: een ander perspectief

Systeemverandering begint met de juiste vragen. Niet: "Hoe maken we toerisme duurzamer?" Maar: "Wat heeft de bestemming zelf nodig om te bloeien?"

Omdenken draait om perspectiefwissel. Steekt het hert de weg over, of loopt de weg door het bos van het hert?

Wanneer we vanuit de bestemming redeneren, ontstaan andere oplossingen. Heeft Venetië te veel toeristen, of te weinig inwoners? In het eerste geval zoeken we restricties; in het tweede stimuleren we terugkeer van bewoners – en herleven lokale functies vanzelf, verdwijnt de dominantie van de toerist.

Omdenken leidt tot postgroeidenken: van "meer" naar "genoeg". Een regeneratieve economie erkent ecologische grenzen en waardeert kwaliteit boven kwantiteit en welzijn boven welvaart. Groei wordt niet uitgesloten, maar ondergeschikt aan balans.

Zoals economen in de werkplaatsen van de nieuwe economie benadrukken: het gaat niet om minder rijkdom, maar om andere rijkdom – in tijd, gemeenschap en betekenis. En toerisme is geen doel maar een middel om te komen tot breed welzijn!

2. Restauratie: herstellen wat verloren ging

Restauratie is de brug tussen duurzaamheid en regeneratie. Voordat iets kan bloeien, moet het gezond zijn.

In toeristische context betekent dit herstel van natuur, cultuur en gemeenschap. Het Grootbos Private Nature Reserve in Zuid-Afrika laat bezoekers actief deelnemen aan het planten van inheemse soorten en het beschermen van wildlife. Restauratie kan echter ook immaterieel zijn: het herleven van dialecten, ambachten en lokale trots, zoals in Overijssel waar oude kerkpaden zijn hersteld.

Restauratie creëert een domino-effect: kerkpaden brengen wandelaars, heggen brengen insecten, insecten brengen vogels, vogels brengen vogelaars, bewoners ontmoeten bezoekers, de geschiedenis herleeft, het dialect wordt gerespecteerd, de trots keer terug. Zo wordt toerisme een katalysator van hernieuwde vitaliteit.

3. Verbinden: de bestemming als netwerk

Een bestemming is geen verzameling sectoren, maar een complex systeem van relaties. Regeneratief werken vraagt daarom om interconnectie – samenwerking tussen mensen, organisaties en natuurlijke systemen.

De rol van Destination Management Organisations (DMO's) verschuift daarbij van marketing naar regie en netwerk governance. Hun taak is niet langer bezoekers werven, maar condities scheppen waarin bezoekers bijdragen aan breed welzijn; economisch, sociaal en ecologisch.

Volgens Dredge (2022) zijn succesvolle bestemmingen die waar sociale, culturele, economische en milieuelementen elkaar versterken. Dat vraagt om open netwerken van autonome partners, continu lerend en gericht op wederzijds voordeel.

4. Aanpassen: leren in plaats van meten alleen

In traditionele beleidsmodellen ligt de nadruk op cijfers en monitoring. Maar de natuur leert ons dat niet alles te kwantificeren is.

In plaats van “koude data” pleit Bateson (2025) voor het gebruik van warme data – informatie over relaties en context. Balans ontstaat niet uit tellingen, maar uit begrip van samenhang.

Een regeneratieve bestemming meet niet enkel bezoekersaantallen of CO₂-uitstoot, maar observeert de kwaliteit van interacties: Hoe ervaren bewoners het toerisme? Hoe herstelt de natuur? Welke relaties bloeien op?

Het conventionele interveniëren met vaste regels voor bepaalde tijd, wordt eerder meebewegen; flexibel blijven en voortdurend leren – net als een ecosysteem. Hierbij ligt de verantwoordelijkheid bij alle spelers al dan niet vertegenwoordigd door beleidsmakers, samenwerkingsverbanden en de wettelijke stemmen van de natuur.

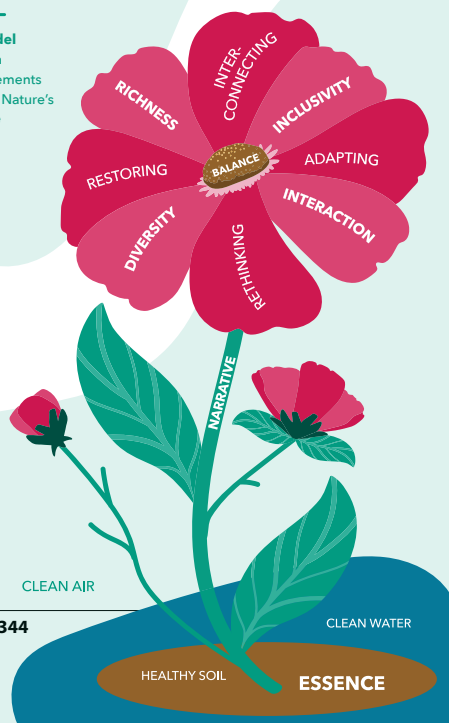
Balans: het hart van de florerende bestemming

Het perspectief op de florerende bestemming wortelt in schone lucht, schoon water en gezonde bodem. Balans is de staat waarin alle onderdelen elkaar in evenwicht houden: geen soort te dominant, geen belang te eenzijdig. Wanneer diversiteit, rijkdom, interactie en inclusiviteit in harmonie werken, ontstaat bloei. De bestemming wordt wendbaar, veerkrachtig en in staat om te vernieuwen.

FLOURISHING DESTINATIONS

A Flower Model

- ✓ One system
- ✓ Thirteen elements
- ✓ Inspired by Nature's intelligence

Balans is geen eindpunt, maar een dynamisch evenwicht – voortdurend in beweging, maar steeds gericht op gezamenlijk voordeel.

Beginnen: kleine stappen, groot effect

De kracht van deze bloem is zijn eenvoud: iedereen kan vandaag beginnen. Een gemeente, ondernemer of student kan één element kiezen en ermee aan de slag gaan.

Voorbeeld: een biobased vakantiewoning als startpunt

Stel: een bestemming besluit een natuur inclusieve vakantiewoning te bouwen. Door lokale materialen te gebruiken – vlas, hennep – ontstaat een keten van positieve effecten:

- Minder pesticiden →schone bodem en water;
- Lokale productie van grondstoffen, ontwerp en bouw →korte ketens en werkgelegenheid;
- Natuur inclusieve landbouw →meer biodiversiteit;
- Cradle to cradle wandel en fietspaden →bewustzijn en inkomen
- Lokale architecten en ambachtslieden →herwaardering van cultuur en trots.

De woning wordt zo een symbool van systeemverandering: toerisme als middel om breed welzijn te creëren.

Top of Form

Reflectie: Regeneratieve gebiedsplanung als fundament voor florerende bestemmingen

Regeneratieve gebiedsplanung benadert toerisme niet als doel op zich, maar als middel om brede maatschappelijke en ecologische waarde te creëren. Bezoek en beleving zijn daarbij het resultaat van co-creatieprocessen waarin keuzes bewust worden gemaakt over met wie, voor wie en wat er op een bestemming plaatsvindt.

Het 'wat' betreft de samenstelling van het toeristisch product – vervoer, verblijf en vermaak – dat idealiter voortkomt uit de essentie van de plek

zelf. Een strategisch voorbeeld van zo'n co-creatie is het ontwikkelen van natuurinclusieve overnachtingsconcepten in stiltegebieden van Midden-Finland, gericht op stedelingen uit Noord-Europa die herstel en rust zoeken na een burn-out.

In een regeneratief perspectief worden toeristische doelen pas relevant wanneer ze aantoonbare voordelen opleveren voor alle levensvormen op de bestemming. Een toename van bezoekers in een nieuw seizoen kan vanuit conventioneel toeristisch oogpunt wenselijk lijken, maar sluit niet vanzelfsprekend aan bij de principes van een florerende bestemming.

In een florerende bestemming ontstaat het toeristisch concept vanuit de identiteit en draagkracht van de plek, in samenhang met de wensen, behoeften en uitdagingen van de bestemming zelf. Het concept draagt bij aan diversiteit, rijkdom, interactie en inclusiviteit, en levert — samen met andere initiatieven — een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving: schoner water, schone lucht en gezonde bodem.

Cruciaal in dit proces is voortdurend leren en inzicht ontwikkelen. De 'bloem' – het model waarop deze benadering rust – laat nu nog beperkt zien hoe de verschillende elementen met elkaar samenhangen en welke effecten die samenhang genereert. Zo leidt de combinatie van succesfactoren als diversiteit en essentie vaak tot kleinschalige, lokale initiatieven, een belangrijke aanwijzing voor verdere uitwerking.

Bij het vormgeven van een visie op een florerende bestemming is lef essentieel. Het vraagt om het vermogen om voorbij het gangbare realisme te denken. Dredge (2022) onderscheidt naast trendanalyse en 'forecasting' twee benaderingen die helpen dit denken te verruimen; scenarioplanning en 'speculative thinking'. De vaak gehoorde tegenwerping dat 'anders en minder toerisme niet kan omdat mensen blijven vliegen' miskent een fundamenteel principe: toerisme bestaat slechts bij de gratie van de bestemming die het toelaat.

Contactgegevens auteurs

Ellen Schulten, Theme Lecturer
Regenerative Destinations, Saxion Hogeschool,
b.j.m.schulten@saxion.nl